

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ЗА ФАХОМ «ЗАГАЛЬНА ПРАКТИКА-СІМЕЙНА МЕДИЦИНА» НА ФАКУЛЬТЕТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

В.В. Хомовський, Н.Ю. Осовська, Ю.В. Савіцька, О.В. Юзвизи́на, Ю.В. Мазур

Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова, м. Вінниця, Україна

Ключові слова:

навчальний процес, лікарі-інтерни, загальна практика-сімейна медицина.

Буковинський медичний вісник. Т.22, № 2 (86). С. 172-177.

DOI:

10.24061/2413-0737.XXII.2.86.2018.52

E-mail:

homovskyu@ukr.net

Резюме. Мета роботи — проаналізувати особливості підготовки лікарів-інтернів за фахом «Загальна практика-сімейна медицина» на кафедрі терапії з курсом загальної практики та сімейної медицини (ЗПСМ) факультету післядипломної освіти (ФПО) Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова.

Матеріал і методи. Аналіз показників та методів педагогічної роботи кафедри терапії з курсом ЗПСМ ФПО.

Результати. Кафедра терапії з курсом ЗПСМ ФПО Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова займається підготовкою лікарів за фахом «Загальна практика-сімейна медицина» з 1998 року. За цей час підготовлено близько 350 молодих фахівців. Навчальний процес на кафедрі передбачає проведення лекційних, практичних, семінарських занять із лікарями-інтернами, а також самостійну позааудиторну роботу.

Лекційні заняття проводяться з використанням сучасних мультимедійних засобів, наочного матеріалу, а також елементів дискусійного обговорення конкретних клінічних ситуацій (так званий метод «brainstorming»). Практичні заняття відбуваються безпосередньо у центрах первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД). Семінарські заняття мають на меті конгломерацію теоретичних знань та практичних навичок молодих лікарів, формування у лікарів-інтернів вміння застосовувати свої теоретичні знання відповідно до клінічної ситуації.

Велика увага приділяється самостійній позааудиторній роботі молодих фахівців із джерелами інформації, базами тестових завдань та клінічних завдань, самостійній роботі із пацієнтами під час курації та чергувань у ЦПМСД. Професорсько-викладацький колектив кафедри постійно працює над впровадженням нових сучасних методик викладання, оновлення матеріально-технічної бази та навчального матеріалу.

Загалом слід констатувати, що навчальний процес на кафедрі терапії з курсом ЗПСМ ФПО постійно вдосконалюється, відповідно до сучасних умов, та має на меті максимальну адаптацію молодих фахівців до подальшої роботи у ЦПМСД.

Висновки. 1. Навчання лікарів загальної практики та сімейної медицини вимагає диференційного підходу з урахуванням специфіки роботи у центрах первинної медико-санітарної допомоги. 2. Забезпечення високого рівня навчання сімейних лікарів на кафедрах факультету післядипломної освіти потребує постійного впровадження нових педагогічних методик.

Ключевые слова:

учебный процесс, врачи-интерны, общая практика-семейная медицина.

ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ ВРАЧЕЙ-ИНТЕРНОВ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ОБЩАЯ ПРАКТИКА-СЕМЕЙНАЯ МЕДИЦИНА» НА ФАКУЛЬТЕТЕ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СЕГОДНЯ

В.В. Хомовский, Н.Ю. Осовская, Ю.В. Савицкая, Е.В. Юзвизи́на, Ю.В. Мазур

Буковинський медичний вестник. Т.22, № 2 (86). С. 172-177.

Резюме. Цель — проанализировать особенности подготовки врачей-интернов по специальности «Общая практика-семейная медицина» на кафедре терапии с курсом общей практики и семейной медицины (ОПСМ) факультета последипломного образования (ФПО) Винницкого национального медицинского университета имени Н. И. Пирогова.

Материал и методы. Анализ показателей и методов педагогической работы кафедры терапии с курсом ЗПСМ ФПО.

Результаты. Кафедра терапии с курсом ОПСМ ФПО Винницкого национального медицинского университета имени Н. И. Пирогова занимается подготовкой врачей по специальности «Общая практика-семейная медицина» с 1998 года. За это время подготовлено около 350 молодых специалистов. Учебный процесс на кафедре предусматривает проведение лекционных, практических, семинарских занятий с врачами-интернами, а также самостоятельную внеаудиторную работу. Лекционные занятия проводятся с использованием современных мультимедийных средств, наглядного материала, а также элементов дискуссионного обсуждения конкретных клинических ситуаций (так называемый метод «brainstorming»). Практические занятия проходят непосредственно в центрах первичной медико-санитарной помощи (ЦПМСД). Семинарские занятия направлены на конгломерацию теоретических знаний и практических навыков молодых врачей, формирование у них умения применять свои теоретические знания в соответствии с клинической ситуацией. Большое внимание уделяется самостоятельной внеаудиторной работе молодых специалистов с источниками информации, базами тестовых заданий и клинических задач, самостоятельной работе с пациентами во время курации и дежурств в ЦПМСД. Профессорско-преподавательский коллектив кафедры постоянно работает над внедрением новых современных методик преподавания, обновлением материально-технической базы и учебного материала.

В целом следует отметить, что учебный процесс на кафедре терапии с курсом ОПСМ ФПО постоянно совершенствуется в соответствии с современными условиями и нацелен на максимальную адаптацию молодых специалистов к дальнейшей работе в ЦПМСД.

Выводы. 1. Обучение врачей общей практики и семейной медицины требует дифференциального подхода с учетом специфики работы в центрах первичной медико-санитарной помощи. 2. Обеспечение высокого уровня обучения семейных врачей на кафедрах факультета последипломного образования требует постоянного внедрения новых педагогических методик.

Key words: educational process, interns, general practice-family medicine.

Bukovinian Medical Herald. V.22, № 2 (86). P. 172-177.

FEATURES OF TRAINING OF INTERNS IN THE SPECIALTY “GENERAL PRACTICE AND FAMILY MEDICINE” AT THE FACULTY OF POSTGRADUATE EDUCATION TODAY

V.V. Khomovskiy, N.Yu. Osovska, Yu.V. Savitska, O.V. Yuzvyshyna, Yu. V. Mazur

Abstract. The aim — to analyze the peculiarities of the training of intern doctors in the specialty «General practice-family medicine» at the Department of Therapy with the Course of General Practice and Family Medicine (GPFM) of the faculty of postgraduate education of the National Pirogov-Medical University, Vinnytsia.

Material and methods. Analysis of the indicators and methods of pedagogical work of the Department of Therapy with the course of GPFM of the faculty

of postgraduate education.

Results. *The Department of Therapy with the course of GPFM of the faculty of postgraduate education of the National Pirogov Medical University, Vinnytsya has been engaged in the training of doctors in the field of «"General practice-family medicine» since 1998. During this time, about 350 young specialists have been trained. The educational process at the department provides for lectures, practical, seminars with interns, as well as independent extracurricular work. Lecture classes are conducted using modern multimedia, visual materials, as well as elements of discussion of specific clinical situations (so-called «brainstorming» method). Practical classes take place directly at the centers of primary health care (CPHC). Seminars are aimed conglomeration of theoretical knowledge and practical skills of young doctors, formation of interns' ability to apply their theoretical knowledge in accordance with the clinical situation. Much attention is paid to independent extracurricular work of young specialists with sources of information, bases of test and clinical tasks, independent work with patients during the supervision and alternation in the CPHC. The teaching staff of the department is constantly working on introducing new modern teaching methods, updating the material and technical base and educational material. In general, it should be noted that the educational process at the Department of Therapy with the course of GPFM of the faculty of postgraduate education is constantly improved in accordance with current conditions and aims to maximize the adaptation of young professionals to further work in the CPHC.*

Conclusions. *1. The training of doctors in the field of «General practice-family medicine» requires a differentiated approach, taking into account the specifics of the work in the CPHC. 2. Ensuring a high level of training of family doctors at the departments of postgraduate education requires the introduction of new pedagogical techniques.*

Вступ. Інтернатура — невід’ємна складова становлення молодих спеціалістів у сфері медицини та адаптації теоретичних знань, отриманих під час навчання у вищих навчальних закладах, до реалій практичної охорони здоров'я. З огляду на процес реорганізації медицини, що відбувається у нашій країні сьогодні, пріоритетним напрямком післядипломного етапу навчання є якісна підготовка фахівців первинної ланки — лікарів загальної практики-сімейної медицини (ЗПСМ) [1]. Адже саме на них покладається забезпечення тривалого та безперервного спостереження за станом пацієнтів, надання доступної та багатoproфільної первинної медичної допомоги, здійснення просвітньо-педагогічної та профілактичної роботи серед населення [2, 3]. Все це вимагає від лікаря універсальності, володіння глибокими теоретичними знаннями та широким спектром практичних навичок, які повинен набути та удосконалити молодий спеціаліст саме під час навчання в інтернатурі [4]. Тому важливої ролі набуває професійне становлення сімейних лікарів, правильна організація та постійне вдосконалення педагогічного процесу, особливо під час очного навчання на кафедрах післядипломної освіти.

Мета дослідження. Проаналізувати особливості

підготовки лікарів-інтернів за фахом «Загальна практика-сімейна медицина» на кафедрі терапії з курсом ЗПСМ факультету післядипломної освіти (ФПО) Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова.

Матеріал і методи. Аналіз показників та методів педагогічної роботи кафедри терапії з курсом ЗПСМ ФПО Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова.

Результати дослідження та їх обговорення. Кафедра терапії з курсом ЗПСМ ФПО Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова займається підготовкою лікарів за фахом «Загальна практика-сімейна медицина» з 1998 року. За цей час підготовлено близько 350 молодих фахівців у сфері сімейної медицини.

Навчальний процес на кафедрі побудований відповідно до Типового навчального плану та програми спеціалізації випускників вищих навчальних закладів за спеціальністю «Загальна практика-сімейна медицина» і передбачає проведення лекційних, практичних, семінарських занять з лікарями-інтернами, а також самостійну позааудиторну роботу [5].

Лекційні заняття мають на меті висвітлення лікарям-інтернам основних систематизованих знань із

Problems of higher medical education

спеціальності та нормативно-правових актів, що регламентують роботу сімейного лікаря. Вони проводяться із залученням сучасних мультимедійних засобів та наочного матеріалу, що дозволяє поліпшити сприйняття та засвоєння матеріалу, а також поліпшити якість викладання. Для забезпечення глибшого розуміння суті проблеми та більшого контакту доповідача із слухачами лекційні заняття містять елементи дискусійного обговорення конкретних клінічних ситуацій (так званий *brainstorming* або метод «мозкового штурму»).

Практичні заняття проводяться безпосередньо у центрах первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД) м. Хмельницького викладачами кафедри і спрямовані на вдосконалення професійних навичок молодих фахівців шляхом безпосередньої взаємодії із медичним персоналом та пацієнтами: участі в амбулаторному прийомі хворих, відпрацюванні методики виконання тих чи інших діагностично-лікувальних маніпуляцій, ведення медичної документації.

Мета семінарських занять — поєднання теоретичної та практичної підготовки майбутніх лікарів ЗПСМ, формування у них ініціативності, гнучкого аналітичного мислення, вміння швидко оцінювати клінічну ситуацію, проведення диференційно-діагностичного пошуку та побудови алгоритму своїх дій відповідно до конкретної клінічної ситуації, а також самоаналізу, роботи над власними помилками та аргументації своєї думки. Крім того, семінарські заняття допомагають викладачам виявляти прогалини у знаннях лікарів-інтернів та швидко їх усувати.

Для кращої професійної інтеграції лікарі-інтерни регулярно залучаються до фахових локальних, регіональних та міжрегіональних науково-практичних конференцій, запрошуються до участі у круглих столах, патолого-анатомічних конференціях та клінічних розборах.

Для забезпечення більш ґрунтовних знань у молодих лікарів з окремих терапевтичних («кардіологія», «ревматологія», «ендокринологія») та суміжних дисциплін («невідкладні стани», «педіатрія», «акушерство та гінекологія», «інфекційні хвороби», «дерматовенерологія», «неврологія», «офтальмологія» тощо) до навчального процесу залучаються вузькі спеціалісти та викладацький склад інших кафедр відповідного профілю.

На особливу увагу в підготовці майбутніх фахівців заслуговує організація самостійної роботи лікарів-інтернів. Вона має на меті розширення і закріплення знань, оволодіння методами пізнання, формування потреби в самоосвіті та професійному самовдосконаленні на протязі усієї практичної діяльності, виховання вольових та інших позитивних рис характеру [6]. Також у процесі самостійної роботи молоді фахівці формують в собі такі якості, як організованість, працелюбність, творчий підхід, ініціативність, дисциплінованість, самостійність мислення та ухвалення рішень.

Самостійна робота, як компонент навчального про-

цесу майбутніх сімейних лікарів, включає чергування у ЦПМСД, ведення пацієнтів з різними нозологіями, роботу з медичною літературою, періодичними фаховими виданнями, цифровими ресурсами мережі Інтернет, а також підготовку до державного ліцензійного іспиту «Крок-3».

Слід наголосити на важливості дотримання диференційованого підходу у процесі підготовки майбутніх лікарів ЗПСМ, тобто орієнтації знань та навичок, які вони отримують на роботу саме в ЦПМСД [7].

Оцінка ефективності теоретичної та практичної підготовки лікарів-інтернів здійснюється шляхом базового, проміжного та кінцевого контролю теоретичних знань та оволодіння практичними навичками.

У складі колективу кафедри терапії з курсом ЗПСМ працюють два професори, п'ять доцентів та три асистенти. Крім того, заняття з молодими фахівцями проводять професор, доцент та шість асистентів за сумісництвом, які мають вузькопрофільну спеціалізацію по кардіології, ревматології, ендокринології, офтальмології, дерматовенерології та інфекційних хворобах.

Навчальний процес на кафедрі побудований на таких засадах: практична спрямованість, засвоєння нової інформації, відпрацювання умінь та навичок у клінічних умовах.

Професорсько-викладацький склад кафедри, як безпосередній учасник науково-педагогічного процесу, постійно працює над самовдосконаленням, покращенням викладання теоретичних основ доказової медицини з огляду на сучасні національні та міжнародні рекомендації, оновленням методичного матеріалу, бази клінічних задач та тестових завдань, а також банку цифрових ресурсів. Широке впровадження у педагогічний процес відеоматеріалів дозволило збільшити наочність, інформаційну місткість, оперативність та швидкість інформаційного потоку під час занять з лікарями ЗПСМ, а також сприяло кращому сприйняттю та глибшому засвоєнню поданого матеріалу. На даний час на кафедрі активно вивчаються шляхи та розробляється методика впровадження у навчальний процес фантомних та симуляційних освітніх технологій. Використання останніх відкриває перспективи до подальшого підвищення рівня підготовки фахівців, дозволяє об'єктивізувати оцінку засвоєння практичних навичок та водночас забезпечити безпеку пацієнтам [8,9]. Крім того, вдосконалюючи свої практичні навички в такий спосіб лікарі-інтерни не боятимуться допустити помилку та матимуть змогу відпрацювати свої практичні вміння необхідну кількість разів, що сприятиме їхньому професійному зростанню [9].

Кафедра докладає максимум зусиль, щоб майбутні сімейні лікарі безперервно вдосконалювали свою професійну майстерність у різних галузях медицини, оскільки процес реформування системи охорони здоров'я покладає на них дедалі більше відповідальності та обов'язків.

Проблеми вищої медичної освіти

Висновки

1. Теоретична та практична підготовка лікарів-інтернів на кафедрах післядипломної освіти повинна забезпечувати високий рівень знань та сприяти швидкій адаптації молодих фахівців у професійній сфері в умовах сучасної медицини.

2. Навчання лікарів загальної практики-сімейної медицини вимагає диференційного підходу з урахуванням специфіки роботи у центрах первинної медико-санітарної допомоги.

3. Забезпечення високого рівня навчання сімейних лікарів на кафедрах післядипломної освіти в умовах сьогодення вимагає постійного підвищення кваліфікаційного рівня викладацького складу та впровадження нових педагогічних методик.

Список літератури

1. Кривенко ВІ, Пахомова СП, Федорова ОП, Непрядкіна ІВ, Грінченко ТЮ, Колесник МЮ. Організація навчального процесу лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» на базі стажування [Інтернет]. Запоріжжя: Запорізький державний медичний університет; 2014 [цитовано 2017 Груд 20]:65 с. Доступно: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/1129>.
2. Вороненко ЮВ, Шекера ОГ, Ткаченко ВІ, Медведовська НВ, Краснов ВВ. Підходи до підготовки сімейних лікарів в Україні та країнах Європи. Укр. мед. часопис. 2014;(3(101)):116-20.
3. Brekke M, Carelli F, Zarbailov N, Javashvili G, Wilm St, Timonen M, et al. Undergraduate medical education in general practice/family medicine throughout Europe — a descriptive study. BMC Med. Educ. [Internet]. 2013 Apr [cited 2018 Feb 1];13:157. Available from: <https://bmcomeduc.biomedcentral.com> DOI: 10.1186/1472-6920-13-157.
4. Стрільчук ЛМ, Шумлянський ІВ, Ільницька ЛА. Якісна підготовка лікаря загальної практики-сімейної медицини — запорука успішності медичної реформи (огляд). Практикуючий лікар. 2015;(2):75-7.
5. Михайловська НП. Особливості реалізації «наскрізної програми» підготовки лікарів загальної практики — сімейної медицини на додипломному етапі. Бук. мед. вісник. 2014;18 (1(69)):188-90.
6. Свінцицький АС. Навчання лікарів упродовж професійного життя — вимога часу. Практикуючий лікар. 2014;(1):101-5.
7. Просветов ЮВ, Гусарова АЮ, Левіч АВ, Барінов СС. Сучасні форми навчання лікарів загальної практики-сімейної медицини в умовах реформування медичної галузі. Семейная медицина [Інтернет]. 2016 [цитовано 2017 Груд 20];(1):30-1. Доступно: <http://family-medicine.com.ua/article/viewFile/101822/97029>.
8. Муц БМ. Застосування педагогічних програмних засобів освіти в навчальному процесі вищої школи. Мед. освіта. 2013;(1):40-2.
9. Хвистюк ОМ, Марченко ВГ, Корж ОМ, Коломійченко ЮА, Цодікова ОА. Впровадження віртуальних та стимуляційних технологій у підготовку сімейних лікарів. Східноєвропейський журнал внутрішньої та сімейної медицини. 2016;(1):5.

References

1. Kryvenko VI, Pakhomova SP, Fedorova OP, Nepriadkinou IV, Hrinenko TJu, Kolesnyk MIu. Orhanizatsiia navchalnoho protsesu likariv-interniv za fakhom «zahalna praktyka-simeina medytsyna» na bazi stazhuvannia [Organization of the educational process of interns in the specialty "general practice-family medicine" on the basis of internship]. Zaporizhzhia: Zaporizkyi derzhavnyi medychnyi universytet; 2014. 65 s. (in Ukrainian).
2. Voronenko YuV, Shekera OH, Tkachenko VI, Medvedovska NV, Krasnov VV. Pidkhydy do pidhotovky simeinykh likariv v Ukraini ta krainakh Yevropy [Approaches to specialist training of general practitioners in the Ukraine and European countries]. Ukr. med. chasopys. 2014;(3(101)):116-20. (in Ukrainian).
3. Brekke M, Carelli F, Zarbailov N, Javashvili G, Wilm St, Timonen M, et al. Undergraduate medical education in general practice/family medicine throughout Europe — a descriptive study. BMC Med. Educ. 2013 Apr;13:157.
4. Strilchuk LM, Shumlianskyi IV, Ilnytska LA. Yakisna pidhotovka likaria zahalnoi praktyky-simeinoi medytsyny — zaporuka uspishnosti medychnoi reformy (ohliad) [Qualitative preparation of a general practitioner-family medicine doctor is a guarantee of the success of medical reform (review)]. Praktykuiuchy likar. 2015;(2):75-7. (in Ukrainian).
5. Mykhailovska NP. Osoblyvosti realizatsii «naskriznoi prohramy» pidhotovky likariv zahalnoi praktyky — simeinoi medytsyny na dodyplomnomu etapi [Features of the implementation of the "cross-cutting program" for the training of general practitioners — family medicine at the postgraduate stage]. Buk. med. visnyk. 2014;18 (1(69)):188-90. (in Ukrainian).
6. Svintsitskyi AS. Navchannia likariv uprodovzh profesiinoho zhyttia — vymoha chasu [Doctors' training during professional life is a requirement of time]. Praktykuiuchy likar. 2014;(1):101-5. (in Ukrainian).
7. Prosvietov YuV, Husarova AU, Levich AV, Barinov SS. Suchasni formy navchannia likariv zahalnoi praktyky-simeinoi medytsyny v umovakh reformuvannia medychnoi haluzi. Cemeinaia medytsyna [Modern forms of training of general practice doctors of family medicine in conditions of the health care reform]. 2016;(1):30-1. (in Ukrainian).
8. Mutz BM. Zastosuvannia pedahohichnykh prohramnykh zasobiv osvity v navchalnomu protsesi vyshchoi shkoly [Use of pedagogical software of education in educational process of high of school]. Med. osvita. 2013;(1):40-2. (in Ukrainian).
9. Khvystiuk OM, Marchenko VH, Korzh OM, Kolomiichenko YuA, Tsodikova OA. Vprovadzhenia virtualnykh ta stymulatsiinykh tekhnolohii u pidhotovku simeinykh likariv. Skhidnoevropeyskyi zhurnal vnutrishnoi ta simeinoi medytsyny [Implementation of virtual and stimulation technologies in the training of family physicians]. 2016;(1):5. (in Ukrainian).

Відомості про авторів:

Хомовський В. В. — канд. мед. наук, доцент кафедри терапії з курсом загальної практики та сімейної медицини факультету післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова, м. Вінниця. Україна.

Осовська Н. Ю. — д. мед. наук, професор, завідувач кафедри терапії з курсом загальної практики та сімейної медицини факультету післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова, м. Вінниця. Україна.

Савіцька Ю. В. — асис. кафедри терапії з курсом загальної практики та сімейної медицини факультету післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова, м. Вінниця. Україна.

Юзвисяна О. В. — канд. мед. наук, доцент кафедри терапії з курсом загальної практики та сімейної медицини

Problems of higher medical education

факультету післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова, м. Вінниця, Україна.

Мазур Ю. В. — кандидат медичних наук, асистент кафедри внутрішньої медицини № 1 Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова, м. Вінниця, Україна.

Сведения об авторах:

Хомовский В. В. — канд. мед. наук, доцент кафедры терапии с курсом общей практики и семейной медицины факультета последипломного образования Винницкого национального медицинского университета имени Н. И. Пирогова, г. Винница, Украина.

Осовская Н. Ю. — д. мед. наук, профессор, заведующий кафедрой терапии с курсом общей практики и семейной медицины факультета последипломного образования Винницкого национального медицинского университета имени Н. И. Пирогова, г. Винница, Украина.

Савицкая Ю. В. — ассистент кафедры терапии с курсом общей практики и семейной медицины факультета последипломного образования Винницкого национального медицинского университета имени Н. И. Пирогова, г. Винница, Украина.

Юзвизи́на Е. В. — канд. мед. н. доцент кафедры терапии с курсом общей практики и семейной медицины факультета последипломного образования Винницкого национального медицинского университета имени Н. И. Пирогова, г. Винница, Украина.

Мазур Ю. В. — канд. мед. наук, ассистент кафедры внутренней медицины № 1 Винницкого национального медицинского университета имени Н. И. Пирогова, г. Винница, Украина.

Information about the authors:

Khomovskiy V. V. — Candidate of Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Therapy with the Course of General Practice and Family Medicine of the Faculty of Postgraduate Education of the National Pirogov Medical University, Vinnytsya, Ukraine.

Osovska N. Yu. — Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Therapy with the Course of General Practice and Family Medicine of the Faculty of Postgraduate Education of the National Pirogov Medical University, Vinnytsya, Ukraine.

Savitska Yu. V. — Assistant of the Department of Therapy with the Course of General Practice and Family Medicine of the Faculty of Postgraduate Education of the National Pirogov Medical University, Vinnytsya, Ukraine.

Yuzvishina E. V. — Candidate of Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Therapy with the Course of General Practice and Family Medicine of the Faculty of Postgraduate Education of the National Medical University, Vinnytsya, Ukraine.

Mazur Yu. V. — Candidate of Medical Sciences, Assistant of the Department of Internal Medicine № 1 of the National Pirogov Medical University, Vinnytsya, Ukraine.

Надійшла до редакції 04.04.2018

Рецензент — проф. Сидорчук Л.П.

© В.В. Хомовський, Н.Ю. Осовська, Ю.В. Савицька, О.В. Юзвизи́на, Ю.В. Мазур, 2018
